

ชื่อหนังสือพิมพ์	วันที่	ปีที่	ฉบับที่	หน้า
เชียงใหม่นิวส์	7 ก.พ. 2550	16	5685	5

รอยเรื่อง
เมืองล้านนา
ปีที่ ๙

แคว้นเหมืองลิกไนต์

๖๖ แม่เมาะ ๙๙

ใคร

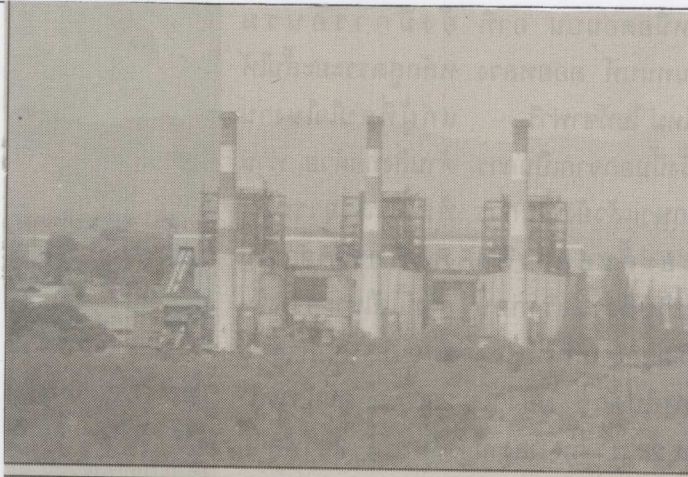
ที่เคยเดินทางไปอำเภอแม่เมาะ จังหวัดลำปาง มักได้ยินชื่อเสียงของเหมืองลิกไนต์แม่เมาะมานาน ทว่าน้อยคนนักจะเคยมีโอกาเข้าไปสัมผัสวิถีชีวิตของคนในเหมืองแห่งนี้ ปัจจุบันเหมืองลิกไนต์และโรงไฟฟ้าแม่เมาะได้เปิดเป็นแหล่งท่องเที่ยวให้ประชาชนที่สนใจเข้าเยี่ยมชมกิจการการทำเหมือง และการผลิตไฟฟ้า รวมถึงแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่สวยงาม

กิจการการทำเหมืองลิกไนต์ในประเทศไทย เริ่มต้นมีมาตั้งแต่ปี พ.ศ.2460 ในสมัยรัชกาลที่ 6 เมื่อพลเอกพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระกำแพงเพชรอัครโยธิน ซึ่งขณะนั้นดำรงตำแหน่งอธิบดีกรมรถไฟหลวง ทรงมีพระราชประสงค์จะสงวนป่าไม้เอาไว้ จึงได้โปรดให้มีการสำรวจหาเชื้อเพลิงอย่างอื่นนำมาใช้แทนฟืนสำหรับหัวรถจักรไอน้ำ ในการนั้นได้ว่าจ้างผู้เชี่ยวชาญชาวฝรั่งเศสชื่อนายบัวแยร์ (MG.Boy-er) ให้มาดำเนินการสำรวจ และในปี พ.ศ.2464-2466 ได้จ้างชาวอเมริกันชื่อนายวอลเลซ ลี (Wallace Lee)

การสำรวจในสมัยนั้นต้องประสบความยากลำบากมาก เนื่องจากเครื่องมือเครื่องใช้ไม่มีเพียงพอ และการคมนาคมก็ไม่สะดวก ทั้งยังขาดแคลนเงินทุนอีกด้วย อย่างไรก็ตาม จากผลการสำรวจครั้งนั้นได้พบว่า มีถ่านหินลิกไนต์ที่บริเวณแม่เมาะ จังหวัดลำปางและที่คลองขนาน จังหวัดกระบี่ ซึ่งก่อนหน้านี้ บริษัทถ่านหินศิลากระบี่ ซึ่งดำเนินการโดยชาวอังกฤษได้รับพระราชทานให้ทำเหมืองที่บริเวณบ้านปุดา จังหวัดกระบี่ ต่อมาบริษัทปุดา

ชื่อหนังสือพิมพ์	วันที่	ปีที่	ฉบับที่	หน้า
เชียงใหม่นิวส์	๗ ก.พ. 2550	16	5685	5

แหล่งท่องเที่ยวภายใน โรงไฟฟ้าแม่เมาะ

สวนพฤกษชาติ หรือ ศาลาชมวิว เป็นบริเวณที่ทั้งดินจากการทำเหมือง ซึ่งได้ปรับปรุงให้เป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ โดยการปลูกต้นไม้ในวรรณคดี ไม้ดอกไม้ประดับต่างๆ นอกจากนั้นในบริเวณนี้ยังมีลานสไลเดอร์ให้เด็ก ๆ ได้เล่น

อาคารนิทรรศการเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ภายในบริเวณนี้มีพระบรมราชานุสาวรีย์พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 7 พระองค์ทรงมีพระบรมราชโองการให้สงวนถ้ำนาคในดงแม่เมาะและกระบี่ไว้ใช้ประโยชน์ในราชการเท่านั้น นอกจากนั้นยังมีห้องจัดแสดงเทิดพระเกียรติรัชกาลที่ 7 ห้องธรณีวิทยาจัดแสดงด้วยระบบ 3 มิติ ห้องเหมืองและโรงไฟฟ้า รวมทั้งห้องจำหน่ายของที่ระลึก ความโดดเด่นของห้องจัดแสดงต่างๆ ให้ข้อมูลเป็นสื่อมีเดียที่ทันสมัยที่สุดแห่งหนึ่งของเอเชีย

ทุ่งบัวตอง อยู่บริเวณที่ทั้งดินด้านตะวันออกของบ่อเหมือง พื้นที่กว่า 500 ไร่ ในช่วงเดือนพฤศจิกายนถึงธันวาคม ดอกบัวตองจะบานสะพรั่งเหลืองอร่าม บริเวณนี้เป็นจุดชมวิวที่มีความสูงอยู่ในระดับเทียบเท่าปล่องโรงไฟฟ้าแม่เมาะ สามารถชมวิวบริเวณรอบ กฟผ.แม่เมาะและอำเภอแม่เมาะ

จุดชมวิวด้านบ่อทิศตะวันตก ชมการทำเหมืองเปิดที่ใหญ่ที่สุดในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยใช้เครื่องจักรกลที่มีขนาดใหญ่ที่สุดในประเทศไทย ความลึกของบ่อเหมือง ประมาณ 200 - 300 เมตรจากระดับผิวดิน

ชื่อหนังสือพิมพ์	วันที่	ปีที่	ฉบับที่	หน้า
เชียงใหม่นิวส์	๗ ก.พ. 2550	16	56 85	5

ถ่านหินศิลาสยาม จำกัด ได้เปิดการทำเหมืองลิกไนต์ที่บ้านดอน จังหวัดสุราษฎร์ธานี เมื่อปี พ.ศ.2465 ทำการขุดถ่านลิกไนต์ได้หลายพันตัน แต่กิจการถ่านหินลิกไนต์ไม่ประสบความสำเร็จ เนื่องจากขาดเครื่องมือและอุปกรณ์ที่ใช้งานในเมือง เมื่อสัมปทานของบริษัทถ่านหินศิลาสยาม ได้หมดอายุลงเมื่อเดือนกุมภาพันธ์ 2470 พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาประชาธิปก พระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 7 ได้ทรงมีพระบรมราชโองการให้ส่งวนแห่งถ่านหินที่มีอยู่ในประเทศไว้ เพื่อให้ทางราชการเท่านั้นเป็นผู้ดำเนินการ และห้ามมิให้มีการสัมปทานทำเหมืองแก่เอกชนอีกต่อไป

ปี พ.ศ.2497 มีการจัดตั้งสำนักงานสำรวจภาวะถ่านหินลิกไนต์ขึ้น เพื่อดำเนินการตรวจสอบว่ามีถ่านหินลิกไนต์มากเท่าใด มีวิธีการขุดอย่างไร จึงจะเสียค่าใช้จ่ายน้อย และจะนำมาใช้ประโยชน์ได้อย่างไรบ้าง การดำเนินการสำรวจพบว่ามีปริมาณถ่านหินในเมืองแม่เมาะจำนวนกว่า 14 ล้านตัน และคาดว่าจะเพิ่มสูงขึ้นในปริมาณถึง 120 ล้านตัน ดังนั้นจึงได้วางแผนงานเบื้องต้นขึ้นเพื่อนำเสนอต่อรัฐบาล โดยมีโครงการขุดถ่านหินลิกไนต์ขึ้นมาเพื่อจำหน่ายเป็นเชื้อเพลิงผลิตกระแสไฟฟ้า

เมื่อรัฐบาลเห็นชอบในข้อเสนอดังกล่าว จึงได้ตราพระราชกฤษฎีกา

จัดตั้งองค์การพลังงานไฟฟ้าลิกไนต์ เพื่อดำเนินกิจการถ่านลิกไนต์ให้ได้ผลอย่างจริงจัง และในปีเดียวกันนั้นเอง องค์การพลังงานไฟฟ้าลิกไนต์ได้ก่อสร้างที่ทำการและบ้านพักที่แม่เมาะด้วยงบประมาณจากรัฐบาล เครื่องจักรเครื่องมือที่ได้รับจากรัฐบาลและสหรัฐอเมริกาและผู้เชี่ยวชาญ องค์การลิกไนต์จากประเทศออสเตรเลียมาเป็นที่ปรึกษา ได้เปิดการทำเหมืองแม่เมาะโดยมีกำลังการผลิตรวม 12,500 กิโลวัตต์

การทำเหมืองถ่านหินลิกไนต์ในประเทศไทยระยะแรกนั้น ใช้วิธีที่เรียกว่า “เหมืองหาบ” โดยใช้แรงงานคนทำการเปิดหน้าดินและขุดถ่าน รวมทั้งขนส่งถ่านหินขึ้นจากบ่อเหมือง ต่อมาเมื่อเครื่องจักรทุนแรงเริ่มแพร่หลายเข้ามามีบทบาทในประเทศไทยมากขึ้น จึงได้ใช้เครื่องจักรกลมา

ชื่อหนังสือพิมพ์	วันที่	ปีที่	ฉบับที่	หน้า
เชียงใหม่นิวส์	๗ ก.พ. 255๐	16	5685	5

ใช้ในการทำเหมือง

การทำเหมืองถ่านหินลิกไนต์ที่แม่เมาะ ทำเป็นแบบเหมืองเปิด ซึ่งก็คือเหมืองที่พัฒนามาจากเหมืองหาบ โดยใช้เครื่องจักรเปิดหน้าดินออกเป็นชั้น ๆ จนถึงชั้นถ่านหิน ปัจจุบันเหมืองแม่เมาะได้กลายเป็นเหมืองลิกไนต์ที่ใหญ่ที่สุดในเอเชียอาคเนย์

เหมืองแม่เมาะ นับเป็นแหล่งเชื้อเพลิงและแหล่งพลังงานที่สำคัญของประเทศไทย นอกจากจะให้ประโยชน์โดยตรงด้วยทรัพยากรธรรมชาติ คือ ลิกไนต์ที่นำมาใช้ผลิตกระแสไฟฟ้าแล้ว แม่เมาะยังเป็นสื่อสร้างความเจริญมาสู่ท้องถิ่นด้วยการสร้างงานแก่ชุมชน ความก้าวหน้าของโรงไฟฟ้าแม่เมาะ ดำเนินไปพร้อมกับความเจริญของสังคม โดยได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชนและที่สำคัญที่สุดคือ การเสียสละของราษฎรในบริเวณพื้นที่ใกล้เคียงเหมืองแม่เมาะที่ต้องโยกย้ายจากถิ่นฐานเดิม

ปัจจุบัน กฟผ.แม่เมาะได้พัฒนาจากเหมือง ถ่านหินให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางนิเวศ เพื่อยืนยันคุณภาพสิ่งแวดล้อมว่า การดำเนินงานของ กฟผ.ในอดีตที่มีผลกระทบต่อชุมชนและสิ่งแวดล้อม ทำให้เกิดภาพฝังใจ ได้ถูกแก้ไขเรียบร้อยแล้ว ดังนั้นสิ่งที่ควรทำก็คือ การพัฒนาให้ กฟผ.แม่เมาะเป็นแหล่งท่องเที่ยว ให้ทุกคนอยากเข้ามาดู ดอกบัวตอง บานในฤดูหนาว อยากเข้ามาเที่ยวชมที่กฟผ.แม่เมาะ ถ้าทำให้คนทั่วไปรู้สึกได้เช่นนั้น ความทรงจำในเรื่องมลพิษก็จะหมดไป ขณะเดียวกันก็เปิดโอกาสให้เข้าชมโรงไฟฟ้า ดูขั้นตอนการผลิต การควบคุมมลภาวะต่างๆ ไม่ใช่การสร้างภาพแต่เป็นสิ่งที่เขาได้พบเห็นจริง

กฟผ.แม่เมาะ ได้เปิดรับนักท่องเที่ยวที่ต้องการสัมผัสธรรมชาติ สามารถเข้าไปพักผ่อนภายในกฟผ.แม่เมาะ ซึ่งได้มีการปรับปรุงสถานที่ปลูกต้นไม้ คำนึงความสมบูรณ์ให้กับธรรมชาติ โดยเฉพาะที่หลุมขุดถ่านหิน มีการจัดบริเวณไว้ให้นักท่องเที่ยวได้เข้าไปชมการขุดถ่านหินลิกไนต์ได้อย่างกว้างขวางสุดลูกหูลูกตา

จักรพงษ์ คำบุญเรือง

jakpong@chiangmainews.co.th